

בעזרה שיתית, שנת תש"פ לפ"ק
פרשת לך לך
- גליון תצ"ז -

צאת השבת	הדה"נ	בני ברק
5:58	4:23	אלעד
5:59	4:17	ביתר
6:01	4:09	י-ם
6:01	4:09	ק"ג
6:00	4:26	

נדברה נא

בס"ד | יו"ל ע"י קהל עדת חסידי נדבורנה בארה"ק | קרית נדבורנה

באור פני מלך

פנינים יקרים ואמרות טהורות, מלוקטים מדב"ק של כ"ק אדמו"ר הקוה"ט זיע"א

עד זקנה ושיבה אפשר להתחיל בעבודת ה' בהתחדשות

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה. (י"ב ב')

איתא במדרש (ב"ר לט, יא) "ארבעה הם שיצא להם מוניטין (פי' מטבע) בעולם, אברהם, ואעשך לגוי גדול יצא לו מוניטין, ומהו מוניטין שלו, זקן וזקנה מיכן בחור ובתולה מיכן". ויש להבין מהי המשמעות במה שהיה חקוק על מטבע שלו זקן וזקנה מכאן ובחור ובתולה מכאן.

ונראה לבאר, הדנה כתיב "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כ"ד) ונודע מעלתו אשר בן שלש שנים הכיר את בוראו (נדרים ל"ב), והיה הראשון אשר פרסם את האמונה בבורא עולם והודיע לכל את גדולתו וקדושתו של השי"ת. וכן כתוב (יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן", ופירש"י "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים", שהיה מכניס בכל בני האדם השראת אמונה בבורא עולם.

והנה יש מקום לחשוב שאדם זקן אשר עברו כל ימיו עברו במשא ומתן, ותש כוחו ושוב אינו יכול לעסוק בענייני עוה"ז, קל לקרבו לתורה ולשכנעו שילך ל'כולל' ויקדיש עתותיו ללימוד התוה"ק, כיון שבין כך אינו יכול לעסוק עוד בענייני עוה"ז. אך לאדם צעיר שהוא במיטב כוחותיו והוא מלא ברצונות של עוה"ז, יתכן לחשוב חלילה שכמעט אין מקום לדבר עמו ולהסביר לו אשר מאחר ו'אין עוד מלבדו' א"כ מה לו כי יטרח כ"כ בענייני עוה"ז החולף.

וכמו"כ יש צד לחשוב להיפך, שאדם צעיר אשר יש לו כוחות נפש רעננים והוא עדיין כאילן רך, קל להטותו לדרך התורה כמו עץ צעיר אשר קל להטותו. משא"כ אדם זקן יתכן לחשוב שאין כבר מה לעשות עמו וכך ישאר, ואי אפשר להטותו ולקרבו לתורה ולעבודת ה'.

אך אברהם אבינו שהיה מקרב את הבריות להקב"ה כמבואר לעיל, הוא היה עובד עם כל אחד בכל מצב שהוא, להורות שאת כל אחד ואחד באיזה מצב שהוא אפשר לקרב לדרך התורה. וזהו הרמז במדרש 'זקן וזקנה מכאן בחור ובתולה מכאן', שעם כולם היה אברהם מתעסק לקרבן להקב"ה.

ומכאן מוסר השכל לדורות, שלעולם אל לו לאדם להתייאש ממצבו ואף אם כבר חש שהוא הולך וזקן וחושש שאין בו את כוחות הנפש להתחיל מעתה לתקן עצמו ולקבוע

יותר עתותיו לתורה, מכל מקום צריך לדעת אשר כל יום הוא יום בפני עצמו בלי קשר לקודמיו, ויכול להתחיל מעכשיו. ואף שוודאי כל המקדים לקבל ע"ע עול תורה ויראת שמים הרי זה משובה, כדרשו חז"ל עה"כ (תהלים קי"ב, א) "אשרי איש ירא את ה', בעודו שהוא איש" כשהוא עדיין בכל כוחותיו, וכן אי' בגמ' (סוכה נ"ג) "אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו" אמנם עכ"ז ע"י הרצונות הטובים זוכים לכך אשר (תהלים ק"ג, ה) "תתחדש כנשר נעורכי" (ישעיה מ, ל"א) "וקווי ה' יחליפו כוח".

שלא על מנת לקבל פרס

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. (י"ב א')

וברש"י, "לך לך, להנאתך ולטובתך". וכבר נתקשו המפרשים על פירושו, שנראה כאילו היו צריכים לשדלו בדברים כדי שיסכים לקיים ציווי ה', והרי שנינו (אבות ה' ג) "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלם", הרי שהיה מנוסה בכמה וכמה נסיונות והיה נכון תמיד לקיים ציווי ה', א"כ ודאי היה מוכן לקיים אף ציווי זה, גם בלא הבטחת השכר.

ונראה לבאר דאדרבא מכאן אנו רואים גדלותו של אברהם אבינו, שאף שאמר לו הקב"ה 'לך לך - להנאתך ולטובתך', והרי בשר ודם סוף כל סוף אינו יותר מאשר בו"ד, והיה יכול לחלוף במחשבתו שהולך בשביל טובת הגוה שהיה לו מזה. לזה בא הכתוב ומעיד "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'", פי' שאברהם אבינו לא חשב כלל על הטובה שתצמח לו מהליכתו, אלא אך ורק לקיים ציווי ה' שציווה עליו ללכת. ואף על פי שהותר לו לכוון לטובת עצמו, שהרי טובתו נתפרשה מפי הקב"ה בעצמו, מ"מ הוא לא נתכוון אלא לקיים רצון ה', (ויעו' בספר פנים יפות ריש פרשתנו שפי' מעין זה הדרך).

ומכאן נלמד כי זה עיקר העבודה, שהיא כל עבודתנו עבודה תמה לשם ה', ואף במקום שאפשר לכוון לטובת הגוה כיון שהותר עפ"י התורה לכוון לטובת הגוה, כמו בכל ההבטחות הכתובות בתורה, עכ"ז צריך האדם להשתדל ביותר שלא תהא כוונתו לאותם טובות והנאות שיצמחו לו מכך אלא אך ורק לשם ה'.

והיו לאחדים

שרשת רצופה של אחדות מופלאה ואהבת חברים, חפפה עלינו, קהל עדת חסידי נדבורנה, בתקופה האחרונה. אחדות שהלכה והתעלתה וכינסה תחת כנפיה את כולם ממש.

כל ירח האיתנים שחלף עלינו, היה רווי כולו מתחילתו ועד סופו באחדות מלב אל לב, בערבות הדדית של איש לאחיו, בקבלת כל אדם בסבר פנים יפות ובחשיבה על הזולת מתוך קירוב לבבות. תרמו לכך המעמדים המאחדים, ההתוועדות של מצווה בימי האור, ועל כולנה - רעיון קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להתאחד יחד בהשלמת התורה. אין דבר מאחד יותר מלימוד התורה, ואין דבר מסוגל להצלחה בתורה יותר מאחדות. קודם מתן תורה - ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, ואף משניתנה ואילך, אין התורה מתקיימת אלא בחבורה ובדיבוק חברים.

כמה מרגש היה לראות את מאות השמות הרשומים באותיות של זהב ברשימת לומדי המסכתות, שנענו לקריאת רבינו שליט"א וקיבלו על עצמם מסכת ללימוד עם הקהל. למעלה משלוש מאות חסידים התאחדו זה בזה בשותפות לאורך כל השנה, לעסק משותף ומאחד של לימוד כל הש"ס כולו עד למועד שמחת תורה הבעל"ט. ולא ש"ס אחד בלבד קיבלו על עצמם, התעוררות הציבור הייתה כה גדולה, שהש"ס כולו חולק כמה וכמה פעמים בין החסידים, ועוד היד נטויה.

בעלי הרגש טוענים כי ניתן היה לחוש באוויר את האחדות המופלאה, שם באתרא קדישא מירון בשביתת השבת המתאחדת. אלה דברים המסורים ללב, והלבבות הרגישו באווירת אחדות מיוחדת ונדירה שהקיפה את הציבור במהלך השבת. היה זה המשך וסיום לחודש שלם של קירוב הדעת, שבא אל שיאו בשבת ההתוועדות הנעלה. כאשר הקהל שורר בגמר סעודה שלישית 'א גוטע יאר', תלויה הייתה באוויר ההרגשה שכל אחד מאחל לחברו שנה טובה ומבורכת, איש אינו חושב על עצמו אלא רק על זולתו...

ונאים הדברים ותואמים יחד עם 'שאלת הגשמים' שהחלו לבקש בשבוע זה. הן בני ישראל זקוקים לגשמים כבר מעת שהסתיים חג הסוכות, ולמה קבעו חז"ל להמתין עם התפילה עד ליום ז' מרחשוון? אלא מבואר במשנה, כדי שיספיקו עולי הרגלים המרוחקים ביותר להגיע על בתיהם, בטרם יחלו הגשמים לרדת. הרי לנו שיעור באהבת חברים והמחשבה על האחר: אדם מוכן להקריב שבועיים של גשמים החיוניים לשדותיו, ובלבד שלחברו לא ייגרם צער בעודו מכתת רגליו בדרך.

זוהי תוצאת האחדות ומעלתה, ועל כך אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו. מי יתן ונזכה להמשיך ולחזק את אהבת החברים בלב פנימה, ולדרוש כל אחד את שלום חברו וטובתו כל הימים.

דברי אלוקים חיים

אמרות קודש ופנינים יקרים, מלוקטים ממשנתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א

אברהם אבינו פעל ונטע את כוח האמונה והעבודה בתמימות
בלב כל אדם מישראל

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך וגו' ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו'.

(י"ב א')

וברש"י "שאוידע טבעך בעולם". ולכאורה צריך ביאור, וכי איזה מין שחר הוא לאברהם 'שאוידע טבעך בעולם' והרי אע"ה הייתה כל עבודתו רק לשם שמים ולפרסם שמו של הקב"ה בעולם, ומה צורך לו שיוודע טבעו בעולם, וכי לכבוד הוא צריך ח"ו.

ויראה לבאר בהקדים מה שהגידו הספה"ק (עי' זרע שמשון בפרשתנו) שהאבות הק' הם שורש נשמות ישראל שבכל הדורות בחלקי הנפש רוח ונשמה שלהם. אברהם הוא שורש הנפשות, בסוד הכתוב (ה) "ואת הנפש" אשר עשו בחרן". יצחק הוא שורש 'רוח' של ישראל, ויעקב אבינו הוא שורש 'נשמת' ישראל. ואם האבות הק' המה השורשים הרי שבני ישראל הם הענפים והפירות. והקשר שיש לשורש אינו בגוף הגשמי החולף, אלא שמוטבעים בנשמתם הכוחות הקדושים של האבות.

וממילא כאשר אברהם אבינו נתייחד במידת האמונה בבית"ש, בכך ניתן הכוח הזה אף בנו להאמין בה'. וכן מה שהיה כוחו לייחד לבו לקיים המצוות בלתי לה' לבדו, אף זאת יש כוח לכל אדם מישראל להשתמש במידה זו. ולכך אין לאדם לטעות ולחשוב שרחוק הוא מדרגה גבוהה כזו ובלתי אפשרי עבורו לבוא לידי כך, כי יש בו הכוחות מצד השורש וידע נאמנה שבכוחו להגיע לזה. ולכך חייב כל אחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותיי, כי בידו להגיע אם ירצה. ואכן כך מצינו בכל הדורות שאף יהודים פשוטים ביותר מסרו נפשם על קידוש השם בשביל האמונה השלימה, וכל זה מכוחו של אברהם אבינו שעשה כן בפועל במסירות נפשו בכבשן האש, בכך הטביע הכוח לכל צאצאיו אחריו אשר מזרע ישראל המה.

ושורש דברים אלו מבואר ג"כ בספה"ק זרע קודש (סוף פר' וירא בהשמטות) עה"כ (לקמן י"ח, י"ט) "כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה'", וזלה"ק: "להבין זה, וכי לא היה לו לשבח את אברהם אבינו רק בזה וכו'. רק הענין, כי העובד ה' באמת אינו מספיק בעיניו עבודתו כל ימי חייו, רק רוצה לעבוד ית"ש כל ימי עולם, ועכ"פ כיון שזה אי אפשר רוצה שבנו יעבוד לו ית"ש וברא כרעא דאבואה וכשיעשה הבן כאילו עשה האב, וכן עד סוף כל הדורות", עכ"ל. הרי המעלה הגדולה של אברהם אשר כל ימי חייו לא הסתפק בכך שהוא מפרסם אלוקותו ית' בעולם, אלא היה דואג ג"כ מי ימשיך בפעולות אלו אחריו להגדיל שמו ית' בעולם. ומי הוא היודע מה שבלב האדם, רק הקב"ה בעצמו הבוחן כליות ולב, והוא אשר מעיד עליו ואומר "כי ידעתי" שהיה יודע מחשבתו של אברהם אשר דאג לדבר זה שיפורסם שמו בעולם, ודבר זה הוא כאמור שבח לאברהם יותר מעשרה נסיונות שנתנסה ועמד בהם.

חזינו מכאן גודל מעלתו של אברהם אבינו, עד היכן היה עובד את ה' ומתאמץ וטורח בכל כוחו ומאוויו לפרסם אלוקותו ית', ואנו צריכים להמשיך בדרכיו ולעשות כמעשיו, אשר לכך האריכו בתוה"ק בכל סיפור הדברים אשר קרו אתו. **ובכן** מבואר מהי ההבטחה שהבטיחו הקב"ה 'שאוידע טבעך בעולם', וודאי אין הכוונה לפרסום סתם כמובן, אלא המכוון בהבטחה זו שבשרו הקב"ה, שיוודע ויפרסם לכל צאצאיו בני ישראל לדורותיהם את דרך אביהם ראש המאמינים, ויתן לכל נפש מישראל את הכוח לנהוג במסירות נפש כאברהם. זהו שאודיע טבעך בעולם, שתיעשה מידתך הנעלה לנחלת הכלל, שיוכל כל אחד ואחד לעבוד את השי"ת בעבודה שהיא בלתי לה' לבדו. ואמר 'טבעך', כלומר שמה שהיה אצל אברהם אבינו בטבע שכל מעשיו עשה רק בשלמות לשם השי"ת, טבע זה ייוודע בעולם לעוד בני אדם, וכל אדם מישראל שירצה לדבוק בדרך זו יוכל ויצליח.

והוה מרגלא בפומיה דאדמו"ר ז"ע לפרש בשם צדיקים את מאמר התנא דבי אליהו הנ"ל "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי", 'יגיעו' מלשון נגיעה, שהחייב המוטל על כל אחד מישראל הוא לשלל הפחות תהיה לו איזה נגיעה ושייכות כלשהי למעשיהם והליכותיהם של האבות הק', בעוצם מידותיהם הנעלות שהיו עובדים בהם את הבורא יתברך. ובכן יהי רצון שנוזכה לילך בדרכי אבותינו הקדושים באמונה ותמימות ובעבודה תמה לשם שמיים, ויעמדו לנו הכוחות הגדולים שחידשו בעולם להתעלות על ידם בנפש רוח ונשמה.

תורת אבות

אמרות טהורות מצדיקי הדורות על פרשת השבוע

לא ראיתי צדיק נעזב

וילך למסעיו וגו' (י"ג ג')

וברש"י פירש (ד"א) "בחזרתו פרע הקפותיו".

ולכאורה לפי הפשט אין להבין איך נסע אברהם אבינו לדרך במקום שאין מכירין אותו בלא מעות ומזונות, וגם בכל הדרך אשר עבר דרך שם היו כולם מלוי לו מעות ומזונות, וכי היו מכירים אותו אם הוא איש נאמן.

אלא העניין הוא. בעת שהיה אברהם אבינו ע"ה נוסע ממקום למקום, ובכל המקומות אשר עבר דרך שם, היה צועק ומכריז שה' הוא אלוקים בשמים ובארץ, והיה מכניס הרבה אנשים תחת כנפי השכינה. אך היו אנשים שלא היו מאמינים בו, בארמם נאם אכן אמת כדבריו, א"כ איך יתכן שהוא העבד הנאמן והמובחר שבדורו יהיה נצרך להיות נע ונד בארץ לא לו, ומהראוי שאיש כזה אשר הוא באמת עבד נאמן להשי"ת, שיהיה יושב במקומו במנוחה בכבודו של עולם ובעושר.

ואחר שנעשה לו הנס במצרים עם שרה אשתו אשר נלקחה בית פרעה וינגע ה' נגעים גדולים וישלחנה בעשירות גדולה, נתפרסם דבר זה בכל המקומות הקרובים והרחוקים, ועתה ראו כולם והודו כי אכן הצדיק אינו נעזב, והקב"ה חפץ לגדלו ולכן סיבב לו הסיבות לרדת מצרימה. וזה ענין "בחזרתו פרע הקפותיו", פרע הוא ענין התגלות, שבעת חזרתו היה מראה לכל בני האדם כי ה' הוא האלוקים בשמים ובארץ, והודו לו כולם. (הרה"ק רבי יחזקאל מקאמרי)

הוי רץ למשנה

עיון בנושא שבועי מתוך הלימוד היומי במסגרת "משנת הקהילה"

לומדי משנת הקהילה זוכים השבוע לפתוח בלימוד מסכת 'כתובות' העוסקת בשלימות קומתו הרוחנית של הבית היהודי, כרצון התורה ותיקון חו"ל. כאשר בריח התיכון המעמיד את הבנין חיוב החתן ב'קְתוּבָה' לכלתו.

מדהים להיווכח כיצד קל נורא עלילה מכונן מצעדי גבר, מסובב להתחיל בלימוד מסכת 'כתובות' בפרשת 'לך לך' בה נרמז לראשונה סוד הכתובה. וכמואב בספה"ק 'צמח דוד' להרה"ק מדינוב זיע"א ע"פ "ישפט ה' ביני וביניך" (בראשית טז/ה) שב'כתובה' משלימים החתן והכלה את שם הוי"ה וזוכים להשראת השכינה במעונם.

וכלשונו: "איש ואשה שזכו (לילך בדרך ישרה) שכינה ביניהם" (סוטה יז/א. ברש"י) "והוא, לאשר י' מאיש וה' מאשה, ה' ה' מכתובה" (ק"ת ו"ה), הלא ביניהם שם שלם".

ולכן טענה שרה אמנו הגבירה "ישפט ה' ביני וביניך" שמעלתה עקב השראת שם הוי"ה השלם בשלם בינה לאברהם, ולא הגר השפחה שהינה 'פְלֶגֶשׁ מְלִשׁוֹן פְּלֶגֶשׁ-שֵׁם', לפי שאין לה כתובה (רש"י בראשית כ/ה), עיי"ש.

פרשת לך לך 11 מסכת כתובות בוא - חלוק קליות

זריקת סוכריות על החתן או חלוקת פקאלעך ליכדים

עסקני הועד 'לְשִׁמְךָ בְשִׁמְךָ' ר' אפרים גליקסון ועמיתיו, מיינעים מוחם במה להקל את נטל על הצאצא שמחת הנישואין מכתפי המחוטנים, עד הפרטים הקטנים, כשבבחינה הטילו פיקוח על ה'קְתוּבָה' בשבתות הא'ויפְרָיִם, וצועדים לְפָנֶיךָ את פְּקָאֲלֶיךָ לילדים...

שנינו (כתובות ב/א) "הַאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה נִתְאַמְנָה או שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה וְתוֹבַעַת פָּרְעוֹן כְּתוּבָתָהּ (והשטר אבד). היא אומרת האשה טוענת **כתובה נשאתי** וכתובתי מאתיים. וזו, והוא המגרש (או היתום) **אומר, לא כי אלא אֶלְמָנָה נְשֵׂאתִי** ושוי כתובתך רק מאה זוז (ראש כתובות א/ב). אזי **אם יש עדים...** שהכלה הופיעה בחתונה כמנהג המיוחד לנישואי בתולה, **כתובתה מאתיים**. מוסף **רב יוחנן בן ברוקא ואומר, אף** עדות על **חילוק קליות** (גרעיני דגן מתוקים קלויים בתנור) בחתונה, **רְאִיָּה** שנישאת בתולה, כמנהג מקומו לחלק קליות בנישואי בתולה.

ולהבין: למי ולשם מה מחלקים בחתונה 'קליות'...

ובכן, רש"י (כתובות ט/ב) מבאר "רגילים היו לחלק קליות **להתניקות** בנישואי הבתולות" (וכן המאירי ופסקי הרי"ף). וצ"ב לשון התפארת ישראל (סק"ז) 'שרגילין לחלק **לְמִסּוּבֵי** בנשואי בתולה'.

אולם במטרת החלוקה, יש לברר האם נועדה להרבות בשמחת החתונה. או ליצור 'מִצְב' לפרסום הנישואין ע"י התקלות התניקות. כדלהלן:

יפה כוח 'קליות' בגירוי חושי הילדים הקטנים, וכמנהג הקדום לחלק קליות ואגוזים לתינוקות בערב פסח, כדי שלא ישנו בליל הסדר וישאלו הקושיות (פסחים קט/א). ולכן גורמים 'קליות' לְקַבֵּץ הילדים, וכאומרת התנא רבי יהודה להַתְּקִינֵי שלא יחלק קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שמרגילן לבא אצלו, ומקפח שאר הסוחרים (בבא מציעא ס/א). וכמוכן מאשמתים את הילדים, שלכן מחייב השמחה ביום טוב, יש לאב לחלק קליות ואגוזים לבניו הקטנים (ש"ע או"ח תקכ"ט/א). **בנוסף** יש להבין מנהג הכמינו ז"ל (ברכות נ/ב) "ממשיכין יין בצינורות לפני חתן ולפני כלה (לסימן טוב, רש"י), **וזורקין לפניהם קליות** ואגוזים...". האם זה מנהג נוסף לסימן טוב (חזן מההלוקה שבמשנתנו). או שאותם 'קליות' שחילקו לתינוקות, הם 'קליות' שהיו זורקים לפני החתן והכלה. **מתורתן** של ראשונים, הראב"ן (אבן העזר כתובות ז/ב), ונכדו הראב"ה (ברכות/קל). ספר הפרנס (ע' שקישרו בין הסוגיות עולה שהתינוקות זרקו את הקליות שקיבלו בחלוקה (פרדס אליעזר נישואין/לד). **והנה** הקדמונים נתנו 'סימנא טבא' באותם 'קליות' הנזרקים לפני החתן והכלה (ע' רוקח סימן שנב). אולם יתכן שעיקר העסק' סביב 'קליות' היה להרבות השמחה (רשב"א ברכות נ/ב ד"ה לפיכך), וכשמעונו לשון הרמב"ם (אישות טז/כה) "המנהגות שנהגו אנשי אותה העיר לעשותן לבתולה כגון **מיני שמחה**...", עיי"ש.

עם השתלשלות הדורות הומרו הקליות ואגוזים לגרעיני חיטה (תוס' ברכות נ/ב, ועוד). כשבמשך השנים נדד מנהג לשבת 'אויפְרָיִם', לזרוק על החתן - בעלותו לתורה - אגוזים שקדים וצימוקים (שלחן העזר ו/א. טעמי המנהגים בתק"מ), עד היום בזריקת סוכריות, [לפי שפנש הילד נמשכת לממתקים ולא ל'קליות'].

משמרי המנהג הקדום בזריקת שקדים וצימוקים, יפה עושים לעוטפן בשקית, לבל ימאסו (ראה משנ"ב קע"א/כא). אולם ההכפלה והפיצול בין זריקת הסוכריות בעליה לתורה לבין חלוקת הפקאלעך לאחר מכן, קצת אומר דרשני...

עסקה משתלמת

הרה"ק רבי מנחם נחום
מטשערנאביל זיע"א

י"א מרחשוון תקנ"ח

באחד ממסעותיו הרבים של הצדיק בעל ה"מאור עיניים" מטשארנוביל לחיזוק קהילות ישראל הפזורות, הגיע לעיירה קטנה אשר יהודים בה מעט. כדרכו נכנס תחילה לבית המרא דאתרא כדי לשמוע ממנו על מצב היהודים במקום ועל הדרוש תיקון. הוא עשה זאת כדי לדעת באילו עניינים עליו לעורר את אשר ישחרו לפתחו, להתברך מפיו.

הרב תיאר באוזני הצדיק את מצבו העלוב של המקווה הקטן והחרב, היחיד בעיירה. "חובה עלינוה במעלה היא לבנות מקווה נאה ומהודר ולרומם את קרן הטהרה", אמר הרב ואנחת צער נפלטה מפיו.

"ומדוע אין התושבים עושים יד אחת למען מטרה נעלה זו?", תמה רבי נחום.

"אהה!", נאנח הרב פעם נוספת, אנחה המשברת חצי גופו של אדם. "תושבי העיירה עניים הם והוצאה זו למעלה מכוחם היא", אמר.

- "והאם אין במחיצתכם אפילו אדם אחד בעל אמצעים?", התפלא הצדיק, "והרי מצווה גדולה שכו שיש בה זיכוי הרבים עצום ומתמשך, אינה מזדמנת בכל יום! וודאי ימצא אדם שביכולתו להעמיס על עצמו את ההוצאה".

היסס הרב, ולבסוף אמר: "אכן מתגורר כאן בעיירה ר' פלוני הגביר, אולם מזמן כבר נואשנו מלראות ממנו פרוטה... מידת הקמצנות שבו אינה מאפשרת לו להנאות אחרים מכסף, אפילו לדבר מצווה".

שמע הצדיק ושקע במחשבות, וכעבור רגעים אחדים התנער וקם ממקומו, כשהוא מבטיח למרא דאתרא לעשות כמיטב יכולתו.

הגביר של העיירה לא נמנה עם החסידים וגם לא עם החרדים לדברי חכמים. לא פעם אף ביטא את זלזולו במפורש כנגד החסידים היראים. עתה הועיד הרבי את פניו לעבר ביתו של הגביר, בעוד המשמש משתרך מאחור בחוסר חשק. מי יודע לאיזו 'קבלת פנים' יזכו, הרהר בחשש. אולם למרבה הפלא, אך ראה הגביר את תואר פניו ההזרות של הרבי, מיד רץ לקראתו והזמינו בהדרת כבוד להיכנס פנימה אל ביתו המרווח.

הצדיק אכן נכנס ברצון, והגביר מופתע ואינו יודע את נפשו מגודל הכבוד שנפל בחלקו, לארח בביתו את הצדיק רבי נחום בכבודו ובעצמו. תוך שעה קלה התפרסם בכל העיירה דבר בואו של הצדיק, והתושבים החלו לצבוא על פתח ביתו של הגביר, בציפייה להיכנס פנימה ולחזות בפני הצדיק. עובדה זו הגדילה עוד יותר את תחושת הסיפוק וקורת הרוח של הגביר.

שעה ארוכה ישב הצדיק בחדר המיוחד שהקצה לו הגביר ועסק בענייניו. בהתקרב שעת תפילת המנחה, שלח רבי נחום לקרוא לגביר, כדי לשוחח עמו "בעניין חשוב ביותר".

כשנכנס הגביר לחדר, היה רבי נחום שקוע בספרו. פניו נהרו באור עילאי והגביר הביט בו בהתפעלות. עתה, כשהתבונן בצדיק מקרוב, הבין טוב יותר ללבו של הקהל הרב שהמתין

אז נדברו

פרקי חיים והליכות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט זצוקללה"ה

כה יהיה זרעך

בפרשתנו אנו קוראים על ציפייתו ארוכת השנים של אברהם אבינו לזרע של קיימא. בפסוקים מתואר כאבו של הצדיק על אשר נמנע ממנו המשך הדורות, והבקשה שביקש מהקב"ה "מה תתן לי ואנכי הולך עירי". כי מי שאין לו בנים שימלאו מקומו, מה חפץ לו בכל מתנות עולם. כאב מפלח זה, הספון בלבם של חסוכי הבנים, קרוב היה מאד ללבו של רבינו ז"ע, והיה עושה כל טצדקי שבעולם להמציא ישועות ונחמות למצפים לזש"ק. מידה קדושה זו נודעה והתפרסמה ברבות השנים, ולפינו מעשה קטן אחד בלבד מתוך אינספור, המלמד על הכלל כולו ועל כוח הברכות שנמסרו בידי, במיוחד בעניין זה של זש"ק.

וכך מספר יהודי יקר מבני עדות המזרח, אשר זכה לבקר בצל רבינו ז"ע פעמים ספורות בלבד:

"**הייתי** כעשר שנים לאחר נישואי, ועדיין לא נושעת. מה לא ניסיו, לאן לא נסענו, אך טרם הצלחנו להביקע שערי שמיים. שבת אחת הזדמן לי לשובת בבני ברק לרגל שמחה משפחתית, ובליל שבת לאחר הסעודה פניתי לעלות להיכל בית המדרש נדבורנה, להשתתף ב"טיש" של האדמו"ר. כשהגעתי, ראיתי את הרבי רוקד מסביב לשולחן יחד עם החסידים, והצטרפתי אף אני למעגל. לאחר השירה התיישב הרבי במקומו, ופצחו בנעימה נרגשת של הזמר "צמאה נפשי לאלוקים".

אחרי כן החלו כולם עוברים בסך לפני האדמו"ר להתברך בשבתא טבא, ואמרת לי ללבי שזו לי הזדמנות לבקש ברכה מפי הצדיק. ניגשתי אל הרבי ונשקתי את ידו, וכאב צעור לחשתי לאוזני: 'רבי, זה לי עשר שנים מנישואי ועדיין אין לי ילדים'.

הרגשתי כיצד הרבי מאמץ את ידי בחוזקה, כמו מבקש לחזקני באחיזה זו. הוא הביט אל תוך עיני במבט מלא אהבה, ושאל ברוך: 'מה שמך ושם אמך', הזכרתי את השמות. ואז שב ושאל לשם זוג' ושם אמה, ואמרת: הרבי עצם עיניו לרגע, מלמל משהו בשפתיו ואז חיך אלי ואמר בקול נוסף בסחון: 'בעזרת ה' בקרוב תתבשרו בשורות טובות'.

לא אוכל לתאר את תחושתי באותו רגע, הרגשתי כי דבר גדול מאד אירע. יצאתי משם מפזז ואחוז התרגשות, ובעיני רוחי כבר ראיתי עצמי חובק בן. מעולם לא הרגשתי את הישועה קרובה כל כך, כמו באותה שעה שהדברים יצאו מפי הרבי.

אקצר ואומר, כי בטרם חלפה שנה שלמה מאותו מועד, נעשיתי ל'בעל-שמחה' הגדול ביותר בעיר... נולדו לנו תאומים! בן ובת בשעה טובה. אלו הם ילדינו היחידים, כל עולמנו וחיינו. כמובן שאני בקי בשבילי דרקייעא ולא אדע כיצד נמשכה הישועה, אך לבי מרגיש עד היום הזה, שהייתה זו ברכתו של האדמו"ר שפעלה נפלאות".

סיפור זה הוא כמובן אחד מני רבים מאד, שהצד השווה שבהם הוא כוח ברכותיו של רבינו ז"ע לזרע של קיימא.

פעם אף נשמע מפי רבינו ביטוי נורא אודות כך:

היה זה בעיצומו של יום שמחת תורה, כאשר אל הרבי ניגש אחד מבני המשפחה, ותחנונים בפיו. הוא ביקש לעורר רחמים עבור צאצא רבינו, שכבר חלפו מספר שנים מנישואיו וטרם נפקד בזש"ק. כולם עוברים להתברך ביו"ט מסוגל זה, ומישהו הרי צריך לזכור גם את רבינו בעצמו ויוצאי חלציו... התחנן בן המשפחה לפני הרבי, וביקש שרבינו יגזור אומר ויצווה את הישועה.

פניו של רבינו נעשו להבים, והוא גם באוזני המעתיך כדברים הללו: "אני אומר לך שיהיו להם ילדים... אין מקום לדאגה"... הרבי שתק קמעא, ואז הוסיף ואמר בקול רוטט: "אני לא מאמין שהקב"ה יעשה לי כך... אני הרי כל כך משתדל לעזור לכל אחד, במיוחד בענייני זש"ק, לא ייתכן שדווקא לי לא ייתן..."

מן הסתם ייסד רבינו את דבריו על מאמר הגמרא, "אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק, יכשל בו ודרעו!?" ואכן, למותר לציין כי אף צאצא זה נושע לימים בתוך כל הנושעים, וזכה להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

בחוץ. "חכמת אדם תאיר פניו", חלף בו הרהור.

הגביר נטל כיסא והתיישב בפנית החדר, מביט בדממה ברבי נחום המוסיף להתעמק בתלמודו בלי שיחוש כלל בכניסת מארחו. מבעד לחלון גברו קולות הציבור שציפה להיכנס פנימה לבית.

"אוהו!..." מה רב חלקו של הרבי בעולם הבא, הביזקה המחשבה במוחו של הגביר. בדמיונו החל מפליג בהערכת גודל השכר השמור לצדיק בגן עדן. הוא לא יכול היה לשער כי הצדיק היושב מולו הוא הוא המשפיע עליו לחשוב כרגע את המחשבות הללו.

כשהרים הרבי את עיניו מהספר והבחין בגביר היושב בפנית החדר, כבר הגיעה שעת תפילת המנחה. "במחילה מכבודך", התנצל רבי נחום, "הבה ניגש עתה להתפלל מנחה ואילו את השיחה החשובה בינינו נקיים מיד לאחר מכן".

הגביר התאכזב במקצת, אך כשזכר בקהל הרב הצובא על ביתו, התנחם. הוא ניגש לדלת הבית ופתחה לרווחה. "היכנסו ובואו לטרקלין ביתי הגדול, להתפלל מנחה עם הצדיק!", הזמין באדיבות לא-אופיינית את ההמון שבפתח.

כל הציבור כבר סיים זה מכבר 'שמונה עשרה', מלבד שניים - הצדיק מצ'רנוביל ו...הגביר. בתימהון ובהשתאות עקב הקהל אחר הגביר הקמצן, השקוע בתפילתו. ניכר היה בו כי סערה פנימית פוקדת אותו.

ההסערה גברה והלכה מרגע לרגע. בהגיעו לברכת "סלח לנו", השתהה ארוכות במילותיו. ובהכותו פעמיים על חזהו, נראה היה כי חרטה אמיתית מציפה את ליבו. בהמשך תפילתו אפילו פרץ בבכי חרישי. שעה ארוכה ניצב על מקומו, ראשו שפוף, גופו רוטט ועיניו מגירות דמעות.

כל אותה העת האריך גם הצדיק רבי נחום בתפילתו. הוא עמד בעיניים עצומות, בדבקות רבה, גופו נע בתנועות קצובות, אנה ואנה. כשסיים הצדיק את תפילתו, פסע גם הגביר שלוש פסיעות לאחור.

בתום התפילה פנו רבי נחום והגביר יחדיו והסתגרו להם לבדם בחדר.

איש לא הבין מדוע בחר הצדיק להתארח בביתו של הגביר המנוכר לצורכי הקהילה, כשם שאיש לא ידע להסביר את פשר ההתעוררות הפתאומית שאחזה באחרון בזמן התפילה. על אלה נוספה עתה גם חידת סודותיהם המשותפים של הצדיק והגביר הקמצן...

ובעוד הכול מבקשים לעמוד על פשרם של דברים ומעלים השערות המשך בעמ' הבא

קריאת ספרים ועיתונים בשבת

שבתות - לעסוק בתורה!

גם בעברית. אמנם העירו כמה אחרונים שטעם זה נכון בתקופת הרמ"א באשכנז ששפתם הייתה שונה והיה שייך לומר שע"י שיקראו בלשון הקודש יבינו כמה עניינים בדברי תורה, אבל בזמנינו שזו השפה המדוברת, לא שייך לומר שע"י שיקרא עוד ספר ידע יותר טוב לשה"ק. עיין עוד ב'אורחות שבת' פכ"ב הע' קי"ט וב'איל המשולש' בשם הגר"נ קרליץ ועוד] אמנם בכל אופן יש לזכור שרבים מהפוסקים חולקים על כל היתר של קריאה בלשה"ק, וכנ"ל.

סיפורים עצובים

ז. אסור לקרוא בשבת ספרים הגורמים לעצב או לצער, מפני שמבטל על ידי כך ממצות 'עונג שבת' (קצוה"ש סי' מ"ז ו'מור וקציעה').

ח. גם לדעת המתירים לקרוא בשבת בשאר ספרים וכתבי עת, מ"מ יש להימנע מקריאת עיתונים בשבת משום ריבוי הפרסומות שבהם האסורים מעיקר הדין (שו"ת היעב"ץ ח"א סי' קס"ב והביאו המשנ"ב), ויש מתירים אם אכן יקפיד שלא להסתכל בפרסומות [שני סיבות הוזכרו בפוסקים להיתר, א. משום 'עונג שבת' כמבואר ברמ"א (ש"ז סעיף א') לענין דיבור ב'דברים בטלים' בשבת. ב. 'צורך הגוף', משום שלפעמים ע"י קריאת החדשות יכול לבוא לו תועלת בכמה עניינים. אמנם בשו"ת באר משה (ח"ו סי' ט"ו) ערער ע"כ וכתב שבזמנינו לא שייך היתר זה משום שאת הידיעות הנצרכות כבר שומעים בכל מיני אופנים שונים וכוונתו בקריאת העיתון היא רק לקרוא בהרחבה את הידיעות ששמע. ואף על היתר שמשום 'עונג שבת' הנלמד מדברי הרמ"א דחו הרבה מן האחרונים שלא הותר שום 'עונג שבת' אלא איסור 'ודבר דבר' אבל לא הותרה גזירת 'שטרי הדיטות' מטעם זה.

ט. והרה"ק בעל ה'בני יששכר' זיע"א (מאמר השבתות מאמר ט') כתב בזה דברים חוצבי להבות אש בשם האלשיך הק', שלא נאמר כל המתענג בשבת אלא כל המתענג את השבת, כדי שלא יאמר האדם עינוגים שלי שחוק וקלות ראש, ואנו נאמר לו אין אנו אחראים לעונג כיון שהשבת לא מתענגת בזה. וסיים שם ה'בני יששכר' שבדבריו חולק האלשיך הק' על היתר של קריאה משום 'עונג שבת' וסיים שלדעתו מש"כ הרמ"א להתיר משום 'עונג שבת' הינו רק כדי להמליץ יושר, עיי"ש.

י. גם המקלים לקרוא עיתון בשבת יזהרו שלא לקרוא מדורי צרכנות וכלכלה, מדור בישול וכדו' האסורים מעיקר הדין משום 'שטרי הדיטות' וכן כתבות על פיגועים ושאר דברים המצערם אסורים משום ביטול 'עונג שבת' (איל המשולש פרק ה').

מוסף תורני

'מוסף תורני' שאין בו פרסומות מותר בקריאה [כ'כתבי הקודש' שלא גזרו חז"ל על קריאתם בשבת משום 'שטרי הדיטות'], וגם כי בעיתונות האמונה על דברי חכמים, לא מפרסמים כתבות של חול במוספים התורנים לשבת.

א. איתא בירושלמי (שבת פרק ט"ו) '[אמר] רבי ברכיה בשם רבי חייה בר בא לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה'. לפיכך, לכתחילה אין לקרוא בשבת בשום כתיב עת למיניהם. ובאגרת מיוחדת שכתב ה'הפץ חיים' מתלונן על כך שבמקום לקיים את יעוד השבת בעסק התורה והמצוות ורוממות ה', מתבזבז זמן יקר זה, וז"ל (קובץ מכתבים ב') "ועוד שמעתי שערורייה נוראה שימי השבת והמועדים שנקבעו להיות ימי מקרא קודש להרבות בהם תורה ויראה נהפך בעוונותינו הרבים שגבר השטן והנהיג שבכל ערב שבת מדפיסים אותם כפליים מימות החול" וכו'.

קריאה בספרי השכל

ב. מותר לקרוא בספרים המלמדים דברי מוסר, חכמה, ואמונת צדיקים וסיפורי צדיקים, ואף ספרי מתח המשלבים בתוכם מוסר השכל וכדו' מותר לקרוא בהם בשבת (משנ"ב סי' ש"ז ס"ק נ"ח).

עיון בספרי חכמה

ג. ראוי לירא שמים שלא לקרוא בשבת ספרי חכמה כגון ספרי רפואה, תזונה, טבע, גאוגרפיה, צמחונות וטבעונות, ומאמרים על חכמת החי והצומח [זואולוגיה] תגליות שונות וכדו' (הכרעת המשנ"ב סי' ש"ז ס"ק ס"ה בשם ה'אליה רבה' (ס"ק מ"א)). אך בעיקר הדין נחלקו בזה רבותינו, י"א שמותר לקרוא ספרים אלו בשבת (שו"ע סי' ש"ז סעי' י"ז) [משום שדברי חכמה אינם דומים לשטרי ממונות ולא גזרו בהם גזירת שטרי הדיטות], ובשועה"ר (סי' ש"ז סעי' ל"א) כתב שנהגו להקל בשיטה זו. אך יש אוסרים משום שאין לקרוא בשבת אלא בדברי תורה (שו"ע שם).

ד. ספרי קריאה כביוגרפיה [קורות חיים על אישים] היסטוריה מתח וכדו' אסור לקרותם בשבת (שו"ע סעי' ט"ז) ויש מי שכתב להתיר למי שמתענג בקריאת ספרים אלו משום 'עונג שבת' (שו"ת היעב"ץ ח"א סי' קס"ב).

לשון הקודש ועברית

ה. יש מי שמתיר לקרוא ספרים שכתובים ב'לשון-הקודש' (רמ"א סי' ש"ז סעי' ט"ז) אמנם רוב הפוסקים אוסרים בזה (ט"ז וב"ח הגר"א ושועה"ר סעי' ל').

ו. אף לדעת הרמ"א שיש להתיר קריאה ב'לשון הקודש' דנו הפוסקים האם קריאה בספרים הכתובים בשפת העברית, בכלל היתר זה [הרמ"א בספרו 'דרכי משה' כותב שני טעמים להתיר קריאה בלשון הקודש. א. משום שלשון הקודש יש בו קדושה [והרי זה ככתבי הקודש שלא גזרו בהם] ולפי"ז אין היתר זה תקף בשפה העברית. ב. משום שע"י לשון זה מבין כמה וכמה עניינים בדברי תורה, ולפי טעם זה יש מקום לומר שהיתר זה קיים

המשך היולא דצדיקא

"תסכימו איתי", אמר הגביר בחיך מבוש משהו, "כי לעסקה שכזו, אפילו אני לא יכולתי לסרב..."

הגביר עמד בהתחייבותו וכעבור זמן לא רב הקים בכספו מקווה טהרה נאה ומהודר במרכז העיירה. עם הקמת המקווה, נכנסה רוח של טהרה גם בלבו של הגביר והוא השתנה לבלי הכר.

(עפ"י 'בין הדגים לזמירות')

גם אם באופן חלקי בלבד.

הוא הוציא מכיס חליפתו המהודרת מגילת נייר קטנה, שעליה נכתב בזה הלשון: "הריני מוכר לפלוני הגביר את חלקי בעולם הבא, ובתמורה לכך מתחייב הוא להקים בעיירה זאת מקווה טהרה חדש ומפואר, ולשאת כל ימיו בעלות הפעלתו". על החתום, "נחום מטשערנוביל".

שונות, נראו פתע הצדיק והגביר יוצאים יחדיו מן החדר הסגור. הצדיק השתהה קלות כדי ללחוץ את ידי הנוכחים לשלום ולהעניק להם את ברכתו, ואחר כך פנה לדרכו. ואילו הגביר, שרושם בכיו בתפילה ניכר עדיין על עיניו האדומות, נראה מאושש ואף מחויך.

עד מהרה ניאות הגביר עצמו לפתור את החידה, ולו

לעילוי נשמת
הרה"ח חיים צבי קדיש
ב"ר זכריה דוד ולס ז"ל
נלב"ע י"ד חשוון תשע"א
נתנדב על ידי בנו - ידידנו החשוב
הר"ר אליעזר ולס הי"ו
זכות הפצת מעיינות החסידות
תעמוד לטובת הנשמה

לעילוי נשמת
הרה"ח הילל יחיאל בהרה"ח אליעזר ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון תשע"ב
נתנדב ע"י בנו ידידנו החשוב
הר"ר אליעזר פולק הי"ו
זכות הפצת מעיינות החסידות
תעמוד לטובת הנשמה

לעילוי נשמת
הרה"ח אברהם אליעזר
בהרה"ח שלמה הלוי ז"ל
נלב"ע י"ז חשוון תשס"ו
נתנדב ע"י מכובדנו
הרה"ג ר' מנחם קליין שליט"א - רבה של פפד"מ
זכות הפצת מעיינות החסידות
תעמוד לטובת הנשמה